

ประชาสัมพันธ์ การเก็บตัวอย่างดินที่ถูกต้อง

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1/2564 วันที่ 15 ธันวาคม 2563

การเก็บตัวอย่างดินที่ถูกต้อง

ผลของการวิเคราะห์ดินจะมีความถูกต้อง และแน่นอนเพียงใด ขึ้นอยู่กับ ตัวอย่างดินที่เก็บมีถ้าเก็บตัวอย่างดินไม่ดี และไม่ถูกต้อง แม้ว่าจะทำการ วิเคราะห์ละเอียดสักเพียงใดก็ตาม ผลการวิเคราะห์ที่ได้ออกมา ก็ไม่เป็นที่ใช้วิเคราะห์โดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้นการเก็บตัวอย่างดินที่ถูกต้อง ควรจะคำนึงถึง ปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ช่วงเวลาที่เหมาะสม

การเก็บตัวอย่างดิน สามารถทำได้ตลอดปี แต่ช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุด คือภายหลังจากเก็บเกี่ยวพืชผลไปแล้ว หรือตอนปลายฤดูปลูก

2. ความชื้นในดิน

ไม่ควรเก็บตัวอย่างดินในขณะที่ดินยังเปียกมาก หรือมีน้ำขังอยู่ เพราะจะยากแก่การคลุกเคล้าดินให้เข้ากันได้สนิท ความชื้นที่เหมาะสม แก่การคลุกเคล้าดินให้เข้ากันได้สนิท ความชื้นที่เหมาะสมแก่การเก็บ ตัวอย่างดิน อาจสังเกตได้ คือ เอาดินนั้นมาบีบและกำให้แน่น เมื่อแบมือออก ดินจะไม่ติดมือ คงจับกันเป็นก้อนและเมื่อบิดออกจะร่วน

3. สถานที่เก็บตัวอย่างดิน

ไม่ควรเก็บตัวอย่างดินในบริเวณที่เป็นบ้านเก่า คอกสัตว์เก่า หรือบริเวณ ที่มีปุ๋ยตกค้างอยู่ เพราะจะทำให้ตัวอย่างที่ไม่แน่นอน

4. เครื่องมือที่ใช้เก็บตัวอย่างดิน

ก. เครื่องมือสำหรับขุดตัวอย่างดิน เป็นเครื่องมือที่หาได้ทั่วไป ตามบ้านเรือน เช่น พลั่ว จอบ และ เสียม หรือ เครื่องมือสำหรับเจาะเก็บ ตัวอย่างดินโดยเฉพาะ เช่น สว่านเจาะ หลอดเจาะ และกระบอกเจาะ เป็นต้น

ข. ภาชนะสำหรับเก็บตัวอย่างดิน ได้แก่ ถัง กระบุง ฯลฯ สำหรับเก็บรวบรวมตัวอย่างดิน ที่ขุดแต่ละหลุมและกล่องกระดาษแข็ง หรือถุงพลาสติก สำหรับบรรจุตัวอย่างดิน เพื่อส่งไป ให้หมอดิน หรือห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ดิน

เครื่องมือที่ใช้ขุดดิน และภาชนะบรรจุดิน จะต้องสะอาดไม่มีดิน ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ยาปราบศัตรูพืช และวัชพืช หรือผงสกปรกอื่น ๆ ติดอยู่ แม้จะเข้าไปปะปนเพียงน้อยนิดก็ตาม

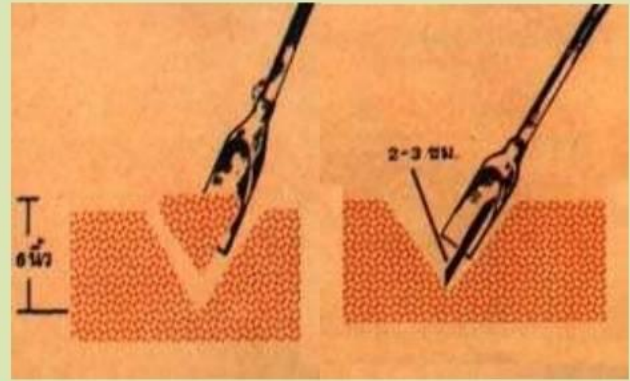

5. ขนาดของแปลงที่จะเก็บตัวอย่างดิน

ไม่จำกัดขนาดที่แน่นอน พื้นที่ที่มีความลาดเทแตกต่างกัน ไม่จำกัดขนาด ที่แน่นอน พื้นที่ที่มีความลาดเทแตกต่างกัน ปลูกพืชต่างชนิดกัน เคยใส่ปุ๋ยหรือ หินปูนต่างกัน (หรือ กรรมที่มีเนื้อที่มาก) ต้องเก็บแยกกันเป็นคนละตัวอย่าง โดยแบ่งพื้นที่เป็นแปลงแปลงละ 10-20 ไร่

วิธีการเก็บตัวอย่างดิน

ต้องถางหญ้าหรือกวาดเศษพืชและใบไม้ที่คลุมดินอยู่ออกทิ้งเสียก่อน แล้วใช้จอบเสียม หรือพลั่วขุดหลุมเป็นรูปตัว V ลึกประมาณ 6 นิ้วฟุต จากผิวดิน (สำหรับการปลูกพืชทุกชนิด) หลังจากนั้นแล้วจึงแฉะเอาดินข้างด้านหนึ่งหนาประมาณ 2-3 เซนติเมตร จากปากหลุม ขนาลงไปตามหน้าดินที่ขุดไว้ลึกถึงก้นหลุม แล้วงัดขึ้น ดินที่ต้องการก็จะติดตามมาบนพลั่ว จอบหรือเสียม เอาดินนี้ใส่ถังหรือ กระบุงไว้ ทำอย่างนี้จนครบทุกหลุม โดยปรกติแปลง ขนาดเนื้อที่ 10-20 ไร่ ควรขุดประมาณ 10-20 หลุม ในที่ต่าง ๆ กัน ให้กระจายทั่วแปลง

หลังจากขุดดินครบทุกหลุมตามที่ต้องการแล้ว ทำดินเหล่านี้ให้เป็น ก้อนเล็ก ๆ คลุกเคล้าให้ทั่วสม่ำเสมอ แล้วแบ่งดินออกประมาณ 1 กิโลกรัม ใส่กล่องกระดาษแข็ง หรือถุงพลาสติกพร้อมกับเขียนรายละเอียดต่าง ๆ ใส่ไว้ข้างในและปิดข้างนอกกล่อง หรือถุงพลาสติกด้วย

นางสาววิไลษา บิทธิมาธร์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร : รายงาน
E-mail : phakhai08@hotmail.com โทร.035-391672 ,0881769696
จัดทำโดย : สำนักงานเกษตรอำเภออัมพวา (กลุ่มงานอารักขาพืช)

ประชาสัมพันธ์ การจัดการดินเปรี้ยวจัดในการปลูกข้าว

ปีที่ 4 ฉบับที่ 3/2564 วันที่ 22 มกราคม 2564

การจัดการดินเปรี้ยวจัดในการปลูกข้าว

1. เริ่มต้นด้วยการเก็บตัวอย่างดินวิเคราะห์ เพื่อจะได้รู้ว่าดินเป็นกรดรุนแรงมากหรือน้อย วัดค่าความเป็นกรดเป็นด่างของดิน (pH) หาค่าความต้องการปูนของดิน วิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารไนโตรเจน ฟอสฟอรัส โพแทสเซียม เพื่อนำไปหาอัตราปุ๋ยที่ต้องใช้ ตามโปรแกรมคำแนะนำการใช้ปุ๋ยรายแปลง

2. ใส่วัสดุปูนปรับปรุงดินตามอัตราที่กำหนด (ตามค่าความต้องการปูนของดิน) โดยหว่านปูนกระจายทั่วพื้นที่ โดคลุกเคล้ากับดิน หมักไว้อย่างน้อย 7 วัน ในสภาพดินชื้น เพื่อให้ปูนทำปฏิกิริยาสะเทินกรดในดิน ความรุนแรงของกรดจะลดลง (pH สูงขึ้น) การใช้วัสดุปูนทางการเกษตร แก่ความรุนแรงของกรดในดิน จึงเป็นวิธีที่ง่าย สะดวกและได้ผลรวดเร็วที่สุด

สำหรับอัตราปุ๋ยที่แนะนำให้ใช้นั้นแตกต่างกันไปตามระดับความรุนแรงของกรดในดิน ดังนี้

- ดินเปรี้ยวจัดที่เป็นกรดรุนแรงน้อย pH ประมาณ 4.6-5.0 ใส่อัตรา 0.5 ตันต่อไร่
- ดินเปรี้ยวจัดที่เป็นกรดรุนแรงปานกลาง pH ประมาณ 4.0-4.4 ใส่อัตรา 1.0 ตันต่อไร่
- ดินเปรี้ยวจัดที่เป็นกรดรุนแรงมาก pH ต่ำกว่า 4.0 ใส่อัตรา 1.5-2.0 ตันต่อไร่ หรือตามค่าความต้องการ

ปูนของดินที่วิเคราะห์ได้

ประโยชน์ของวัสดุปูน

ลดความเป็นกรดจัดของดิน ดินมี pH สูงขึ้น ตามปริมาณปูนที่ใส่มากขึ้น เพิ่มความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (ไนโตรเจนและฟอสฟอรัส) และลดความเป็นพิษของเหล็กและอะลูมิเนียม เช่น ดินเปรี้ยวจัดชุดดินรังสิตกรดจัด มี pH 4.4 หลังใส่ปูนมาร์ลอัตรา 1,426 กิโลกรัมต่อไร่ ความรุนแรงของกรดลดลง ดินมีค่า pH สูงขึ้นเป็น 5.6 มีปริมาณอะลูมิเนียมลดลงเหลือ 0.5 me/100 gm soil จากเดิมมี 4.1 me/100 gm soil ปริมาณเหล็กลดลงจาก 9.3 me/100 gm soil เป็น 6.4 me/100 gm soil ซึ่งเป็นช่วงที่ข้าวสามารถเจริญเติบโตได้ดีและให้ผลผลิตสูงขึ้น

3. ปลูกพืชปุ๋ยสดตระกูลถั่วบำรุงดิน เช่น โสนอัฟริกัน ถั่วพุ่ม ถั่วพริ้ว หรือปอเทือง โดยหว่านเมล็ดหลังปรับสภาพความเป็นกรดของดินแล้ว แล้วไถกลบเป็นปุ๋ยพืชสดเมื่อเริ่มออกดอก (อายุประมาณ 55-60 วัน) หมักไว้ประมาณ 10 วัน จึงเตรียมดินปลูกข้าว ปุ๋ยพืชสดที่ได้ให้ปริมาณธาตุอาหารไนโตรเจน ฟอสฟอรัส โพแทสเซียม แคลเซียม และแมกนีเซียมลงดิน (ตารางที่ 1) ปริมาณธาตุอาหารที่ได้จะมากหรือน้อยขึ้นกับมวลชีวภาพของพืชปุ๋ยสดที่ได้ และช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมีลงได้บางส่วน

4. ใส่ปุ๋ยเพิ่มธาตุอาหารให้ข้าวที่ปลูก ซึ่งมีหลายวิธีการ ดังนี้

วิธีที่ 1 ใส่ปุ๋ยเคมีอัตราตามคำแนะนำจากค่าวิเคราะห์ดิน หรือใช้ปุ๋ยผสมสูตร 16-20-0 18-22-0 หรือ 20-20-0 สำหรับอัตราที่ใช้ขึ้นกับความอุดมสมบูรณ์ของดินและพันธุ์ข้าวที่ปลูก โดยทั่วไป มีคำแนะนำดังนี้

1.1 ข้าวพันธุ์ไม่ไวต่อช่วงแสง เช่น พันธุ์ปทุมธานี 1 ชัยนาท 1 สุพรรณบุรี 1 ข้าว กข.ต่างๆ แนะนำให้ใส่ปุ๋ยครั้งแรก คือ ปุ๋ยสูตร 16-20-0 อัตรา 30 กิโลกรัมต่อไร่ หลังปักดำหรือหลังหว่านข้าว 7-10 วัน และครั้งที่ 2 ใส่ช่วงข้าวตั้งท้องด้วยปุ๋ยยูเรียอัตรา 10 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นปริมาณไนโตรเจน 9.4 กิโลกรัม N ต่อไร่ และปริมาณฟอสฟอรัส 6 กิโลกรัม P2O5 ต่อไร่

1.2 ข้าวพันธุ์ไวต่อช่วงแสง เช่น พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ขาวตาแห้ง เหลืองประทิว 123 ฯลฯ แนะนำใส่ปุ๋ยครั้งแรก คือปุ๋ยสูตร 16-20-0 อัตรา 25 กิโลกรัมต่อไร่ หลังปักดำหรือหลังหว่านข้าว 7-10 วัน และครั้งที่ 2 ใส่ช่วงข้าวตั้งท้องด้วยปุ๋ยยูเรีย อัตรา 5-10 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นปริมาณไนโตรเจน 6.3-8.6 กิโลกรัม N ต่อไร่ และปริมาณฟอสฟอรัส 5 กิโลกรัม P2O5 ต่อไร่

วิธีที่ 2 ใส่ปุ๋ยหินฟอสเฟต 200 กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับการใช้สารเร่งจุลินทรีย์ซุเปอร์ พด.9 (ขยายเชื้อในปุ๋ยหมัก อัตรา 100 กิโลกรัมต่อไร่) รองพื้นก่อนปลูกข้าวประมาณ 3 วัน และใส่ปุ๋ยยูเรีย (46-0-0) อัตรา 10 กิโลกรัมต่อไร่หลังปักดำข้าว หรือหลังหว่านข้าว 7-10 วัน และครั้งที่ 2 ใส่ช่วงข้าวตั้งท้องด้วยปุ๋ยยูเรียอัตรา 10 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นปริมาณไนโตรเจน 9.2 กิโลกรัม N ต่อไร่ และปริมาณฟอสฟอรัส 6 กิโลกรัม P2O5 ต่อไร่

วิธีที่ 3 ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยคอก อาจใช้ร่วมกับปุ๋ยเคมี หรือใช้เพียงอย่างเดียว ก็ได้

3.1 กรณีใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี ใช้ปุ๋ยหมัก 500-1,000 กิโลกรัมต่อไร่ หรือปุ๋ยคอก 200 กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมี 16-20-0 อัตรา 15 กิโลกรัมต่อไร่ก็เพียงพอ โดยคำนวณปริมาณธาตุอาหารที่ได้รับจากปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยพืชสด เมื่อทราบปริมาณธาตุอาหารที่ได้แล้ว ให้คำนวณปริมาณธาตุอาหารส่วนที่ยังไม่เพียงพอ และใส่ปุ๋ยเคมีเพิ่มเติม เป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดิน ช่วยลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพของปุ๋ยเคมีที่ใช้

3.2 การใช้ปุ๋ยหมักอย่างเดียว แนะนำให้ใช้ 2 ตันต่อไร่ โดยหว่านให้ทั่วพื้นที่ แล้วไถกลบก่อนปลูกข้าว จะได้ธาตุอาหารโดยเฉลี่ย ประกอบด้วยไนโตรเจน 15.4 กิโลกรัมต่อไร่ ฟอสฟอรัส 7.2 กิโลกรัมต่อไร่ และโพแทสเซียม 24.6 กิโลกรัม ซึ่งเพียงพอต่อความต้องการของข้าว โดยไม่ต้องใช้ปุ๋ยเคมี อย่างไรก็ตามธาตุอาหารที่ได้จะแตกต่างกันไปตามชนิดของปุ๋ยหมักที่ใช้ (ตารางที่ 2)

3.3 การใช้ปุ๋ยคอกอย่างเดียว แนะนำอัตรา 0.5 ตันต่อไร่ โดยหว่านให้ทั่วพื้นที่แล้วไถกลบก่อนปลูกข้าว จะได้ธาตุอาหารโดยเฉลี่ย ประกอบด้วยไนโตรเจน 11.6 กิโลกรัมต่อไร่ ฟอสฟอรัส 17.35 กิโลกรัมต่อไร่ และโพแทสเซียม 10.8 กิโลกรัม ซึ่งเพียงพอต่อความต้องการของข้าวโดยไม่ต้องใช้ปุ๋ยเคมี อย่างไรก็ตามธาตุอาหารที่ได้จะแตกต่างกันไปตามชนิดของปุ๋ยคอกที่ใช้

ประโยชน์ของปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยคอก

1. ช่วยปรับสมบัติทางกายภาพของดิน ทำให้ดินร่วนซุย การระบายอากาศดีขึ้น การระบายน้ำของดินเหนียวดีขึ้น
2. เป็นแหล่งธาตุอาหารของพืช ทั้งธาตุอาหารหลัก ธาตุอาหารรอง และธาตุอาหารเสริม
3. เพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดิน ช่วยดูดยึดธาตุอาหาร ลดการสูญเสียจากการถูกชะล้าง เนื่องจากเพิ่มพื้นที่ดูดซับประจุบวก และปลดปล่อยออกมาให้พืชใช้อย่างช้าๆ
4. เพิ่มความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงความเป็นกรดเป็นด่างของดิน
5. การคัดเลือกพันธุ์ข้าวแนะนำที่เหมาะสมปลูกในดินเปรี้ยวจัด เช่น พันธุ์ข้าวไม่ไวต่อช่วงแสง ได้แก่ ข้าวเจ้าพันธุ์ กข.ต่างๆ ปทุมธานี 1 ปทุมธานี 60 สุพรรณบุรี 60 สุพรรณบุรี 90 ชัยนาท 1 พิษณุโลก 2 เป็นต้น
6. การไถกลบตอซังข้าว หลังเก็บเกี่ยวข้าว ฟางข้าวและตอซังข้าว ควรทิ้งไว้ในพื้นที่นาของเกษตรกร และทำการไถกลบเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้แก่ดินต่อไป วิธีการไถกลบ

นางสาววิไลษา บิณมิตร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร : รายงาน

E-mail : phakhai08@hotmail.com โทร.035-391672 ,0881769696

จัดทำโดย : สำนักงานเกษตรอำเภออัมพวา (กลุ่มงานอารักขาพืช)

ประชาสัมพันธ์ ปุ๋ยสั่งตัด

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2/2564 วันที่ 5 มกราคม 2564

ทำไมต้องใช้ปุ๋ยสั่งตัด

คำแนะนำการใช้ปุ๋ยสำหรับพืชเศรษฐกิจของประเทศยังคงเป็นคำแนะนำอย่างกว้างๆ อัตราการใช้ปุ๋ยและสูตรปุ๋ยไม่เฉพาะเจาะจงสำหรับดินหรือพืชแต่ละชนิด รวมทั้งไม่คำนึงถึงปริมาณธาตุอาหาร พืชที่มีอยู่ในดินขณะนั้น จึงเป็นคำแนะนำปุ๋ยแบบ "เสื้อโหล" ทำให้การใช้ปุ๋ยไม่ตรงกับความต้องการของพืช ถ้าใส่ปุ๋ยให้แก่พืชมากเกินไป นอกจากสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายแล้ว ยังทำให้เกิดโรคและแมลง ระบาดมากขึ้น แต่ถ้าใส่ปุ๋ยไม่เพียงพอ จะทำให้ธาตุอาหารพืชในดินลดน้อยลง ส่งผลให้พืชเจริญเติบโตและให้ผลผลิตไม่ดีเท่าที่ควร

ปุ๋ยสั่งตัดเป็นอย่างไร

คำแนะนำ "ปุ๋ยสั่งตัด" คือการจัดการธาตุอาหารพืชเฉพาะพื้นที่ ได้พัฒนาจากแบบจำลองการปลูกพืช โดยนำข้อมูลชุดดินและ

ข้อมูล เอ็น-พี-เค ในดินมาประกอบการตัดสินใจเลือกสูตรปุ๋ย และกำหนดปริมาณปุ๋ยในการปลูกพืช เป็นการใส่ปุ๋ยเคมีตามชุดดินและค่าวิเคราะห์ดิน นอกจากนี้ยังนำปัจจัยหลักที่เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตของพืช เช่น พันธุ์พืช แสงแดด อุณหภูมิ ปริมาณน้ำฝน ฯลฯ มาร่วมคำนวณในแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ โดยใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปุ๋ยเคมีอีกด้วย และได้ใช้ระบบสนับสนุนการตัดสินใจมารวมคำนวณคำแนะนำปุ๋ยฟอสฟอรัสและโพแทสเซียม เพื่อให้ได้คำแนะนำปุ๋ยที่เหมาะสมกับลักษณะของดินและการผลิตที่ให้ผลตอบแทนสูงสุด

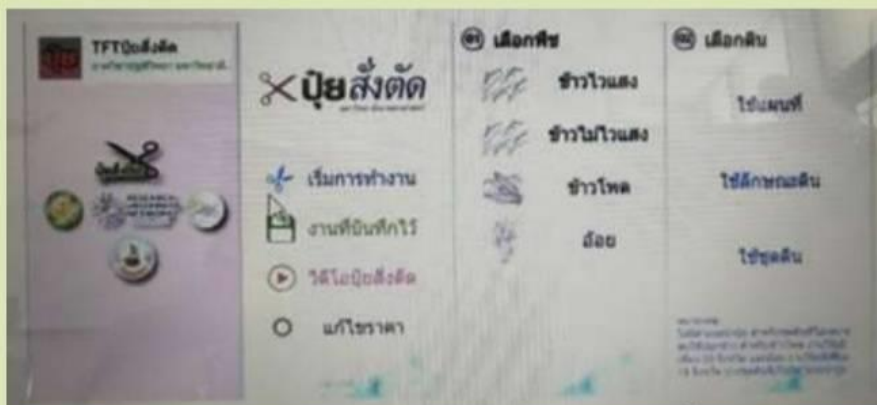
ขั้นตอนการใช้ปุ๋ยสั่งตัด

ขั้นตอนที่ 1 เก็บตัวอย่างดินให้ถูกวิธี วิเคราะห์ดิน โดยใช้ชุดตรวจสอบดินแบบรวดเร็วของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชุดตรวจสอบ เอ็น พี เค ในดิน

ขั้นตอนที่ 2 ใช้ปุ๋ยตามคำแนะนำ ศึกษาจากคู่มือคำแนะนำการใช้ปุ๋ย หรือ หาคำแนะนำปุ๋ยจากการใช้งานผ่าน Application "TFTปุ๋ยสั่งตัด" เพียงเข้าไปใน play store พิมพ์คำว่า "TFTปุ๋ยสั่งตัด" จากนั้นติดตั้งและใช้งานได้ทันที ไม่มีค่าใช้จ่าย พร้อมให้ใช้งานแล้วในระบบแอนดรอยด์ และสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ ดร. วุฒิดา รัตน์พิไชย ภาควิชาปฐพีวิทยา คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โทรศัพท์ 02-942-8104-5 แฟกซ์ 02-942-8106 Email: soilscience@ku.th

หมายเหตุ สำหรับข้าวและพืชไร่ ควรวิเคราะห์ดินก่อนการปลูกพืชทุกครั้ง (3-4 ครั้งแรก) เพื่อปรับคำแนะนำการใช้ปุ๋ยให้เหมาะสมกับสภาพของดินในไร่นา โดยการสังเกตการเจริญเติบโตของพืช หลังจากนั้นควรวิเคราะห์ดินทุกๆ 2 ปี

★ ประโยชน์ของการใช้ปุ๋ยสั่งตัด

1. เกษตรกรปลอดภัยจากสารเคมี	2. ลดการใช้สารเคมี
3. ลดการใช้ปุ๋ยเคมี	4. ประหยัดค่าใช้จ่าย
5. ผลผลิตได้คุณภาพและปลอดภัย	6. ปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น 10-20%

นางสาววไลวิษา ขิทธิมาตร์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร : รายงาน
 E-mail : phakhal08@hotmail.com โทร.035-391672 ,0881769696
 จัดทำโดย : สำนักงานเกษตรอำเภอดำรงไช้ (กลุ่มงานอารักขาพืช)

เตือนภัยการระบาด โรคไหม้

ปีที่ 4 ฉบับที่ 12/2564 วันที่ 11 มกราคม 2564

โรคไหม้ (Rice Blast Disease)

พบมาก ในนาที่ฝน ชั่วพายุพื้นที่เมืองไวต่อช่วงแสง พบส่วนใหญ่ใน ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก และ ภาคใต้

สาเหตุ เชื้อรา *Pyricularia grisea* Sacc.

อาการแผลจุดสีน้ำตาลคล้ายรูปตา

อาการแผลรูปตาตรงกลางมีสีเทา

อาการใบไหม้คล้ายน้ำร้อนลวก

โรคไหม้ระบาดในแปลงกล้า

อาการ

ระยะกล้า ใบมีแผล จุดสีน้ำตาลคล้ายรูปตา มีสีเทาอยู่ตรงกลางแผล ความกว้างของแผลประมาณ 2-5 มิลลิเมตร และความยาวประมาณ 10-15 มิลลิเมตร แผลสามารถขยายลุกลามและกระจายทั่วบริเวณใบ ถ้าโรครุนแรงกล้าข้าวจะแห้งพุ่มตาย อาการคล้ายถูกไฟไหม้

ระยะแตกกอ อาการพบได้ที่ใบ ข้อต่อของใบ และข้อต่อของลำต้น ขนาดแผลจะใหญ่กว่าที่พบในระยะกล้า แผลลุกลามติดต่อกันได้ที่บริเวณข้อต่อ ใบจะมีลักษณะแผลคล้ายสีน้ำตาลดำ และมักหลุดจากกาบใบเสมอ ระยะออกรวง (โรคเน่าคอรวง) ถ้าข้าวเพิ่งจะเริ่มให้รวง เมื่อถูกเชื้อราเข้าทำลาย เมล็ดจะลีบหมด แต่ถ้าเป็นโรคตอนรวงข้าวแก่ใกล้เก็บเกี่ยว จะปรากฏรอยแผลคล้ายน้ำตาลที่บริเวณคอรวง ทำให้เปราะหักง่าย รวงข้าวร่วงหล่นเสียหายมาก

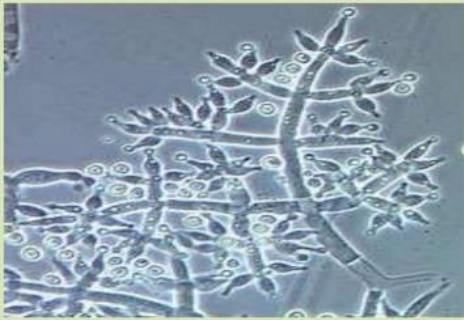
การแพร่ระบาด พบโรคในแปลงที่ต้นข้าวหนาแน่น ทำให้อับลม ถ้าใส่ปุ๋ยสูงและมีสภาพแห้งในตอนกลางวันและชื้นจัดในตอนกลางคืน น้ำค้างยาวนานถึงตอนสายราว 9 โมง ถ้าอากาศค่อนข้างเย็น อุณหภูมิประมาณ 22-25 °C ลมแรงจะช่วยให้โรคแพร่กระจายได้ดี

อาการโรคไหม้ในระยะข้าวออกรวง (โรคเน่าคอรวง)

การป้องกันกำจัด

1. ใช้พันธุ์ต้านทานโรค ภาคกลาง เช่น สุพรรณบุรี 1 สุพรรณบุรี 2 สุพรรณบุรี 60 สุพรรณบุรี 90 ชัยนาท 1 ปราชญ์บุรี 1 พลายงาม คลองหลวง 1 พิษณุโลก 1 ภาคเหนือ และตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น สุรินทร์ 1 เหนียว อุบล 2 เหนียวแพร่ สันป่าตอง 1 ทางยี 71 กุ่มเมืองหลวง ขาวโปร่งไคร้ น้ำรุ ภาคใต้ เช่น ดอกพะยอม
- ข้อควรระวัง : ข้าวพันธุ์สุพรรณบุรี 1 สุพรรณบุรี 60 และชัยนาท 1 ที่ปลูกในภาคเหนือตอนล่าง พบว่า แสดงอาการรุนแรงในบางพื้นที่ และบางปี โดยเฉพาะเมื่อสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวย เช่น ฝนพริ้ว หรือหมอก น้ำค้างจัด อากาศเย็น ไล่ปุ๋ยมากเกินไปจนความจำเป็น หรือเป็นดินหลังน้ำท่วม
2. หว่านเมล็ดพันธุ์ในอัตราที่เหมาะสม คือ 15-20 กิโลกรัม/ไร่ ควรแบ่งแปลงให้มีการระบายถ่ายเทอากาศดี และไม่ควรรีใส่ปุ๋ยไนโตรเจนสูงเกินไป ถ้าสูงถึง 50 กิโลกรัม/ไร่ โรคไหม้จะพัฒนาอย่างรวดเร็ว
3. คลุมเมล็ดพันธุ์ด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น คาซูกาไมซิน ไตรไซคลาโซล คาร์เบนดาซิม โพรคลอราซ ตามอัตราที่ระบุ ในแหล่งที่เคยมีโรคระบาดและพบแผลโรคไหม้ทั่วไป 5 เปอร์เซ็นต์ ของพื้นที่ไ้ ควรฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น คาซูกาไมซิน อีดีเฟนฟอส ไตรไซคลาโซล ไอโซโพรโทไอเลน คาร์เบนดาซิม ตามอัตราที่ระบุ
4. ฉีดพ่นด้วยเชื้อราไตรโคเดอร์มา อัตรา 1 กิโลกรัม ต่อน้ำ 200 ลิตรนำไปแช่เมล็ดข้าวได้ 500 กิโลกรัม

นางสาววิไลษา ปิธิมาตร์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร : ายงาน
E-mail : phakhai08@hotmail.com โทร.035-391672 ,0881769696
จัดทำโดย : สำนักงานเกษตรอำเภอลำไ้ (กลุ่มงานอารักขาพืช)

เตือนภัยการระบาด เพลี้ยจักจั่น

ปีที่ 4 ฉบับที่ 11/2564 วันที่ 6 มกราคม 2564

เพลี้ยจักจั่น

พบการระบาดจะมีด้วยกันอยู่ 2 ชนิด ได้แก่ ตัวที่มีลำตัวสีเทาปนดำ และตัวที่มีลำตัวสีน้ำตาลปนเทา ลักษณะส่วนหัวโตและป้าน ลำตัวเรียวยาวแหลมมาทางด้านหาง ทำให้เห็นส่วนท้องเรียวยาวเล็ก มองดูด้านบนเหมือนรูปลิ้ม ขนาดความยาวลำตัว 5.5-6.5 mm. เพศเมียจะวางไข่เป็นฟองเดี่ยวๆ รูปร่างยาวรีสีเหลืองอ่อน จะวางไข่ตามแกนกลางใบอ่อนหรือก้านช่อดอก ปรากฏเป็นแผลเล็กๆ คล้ายมีดกรีดหลังจากวางไข่แล้วประมาณ 1-2 วัน ระยะฟักไข่ 7-10 วัน เมื่อออกเป็นตัวอ่อนจะดูดกินน้ำเลี้ยงจากช่อดอกและใบตัวอ่อนเจริญเติบโตโดยการลอกคราบ 4 ครั้ง กินเวลา 17-19 วัน จึงเป็นตัวเต็มวัย การเคลื่อนไหวของตัวอ่อนมักพบอยู่เป็นกลุ่มตามช่อดอกและใบ โดยเฉพาะบริเวณโคนของก้านช่อดอกและก้านใบ เนื่องจากบริเวณโคนจะมีเยื่อบางๆ สีน้ำตาลหุ้มไว้ เมื่อแดดร้อนจัดจะหลบซ่อนอยู่ตามหลังใบ

ระยะที่ทำให้ความเสียหายมากที่สุด คือ ระยะที่มะม่วงกำลังออกดอก โดยจะดูดน้ำเลี้ยงจากช่อดอก ทำให้ดอกแห้งและร่วงหล่น ติดผลน้อยหรือไม่ติดเลย ระหว่างที่เพลี้ยจักจั่นดูดกินน้ำเลี้ยง จะถ่ายมูลมีลักษณะเป็นน้ำเหนียวๆ คล้ายน้ำหวานติดตามใบ ช่อดอก ผล และรอบๆ ทรงพุ่ม ทำให้ใบมะม่วงเปียกเยิ้ม หลังจากนั้นตามใบ ช่อดอก จะถูกปกคลุมโดยเชื้อราดำ ถ้าปกคลุมมากก็จะกระทบกระเทือนต่อการสังเคราะห์แสง ใบที่ถูกดูดน้ำเลี้ยงในระยะเพลสลาด (ใบกึ่งอ่อนกึ่งแก่) ใบจะบิดงอโค้งลงด้านใต้ใบ ตามขอบใบจะมีอาการปลายใบแห้ง ดังนั้น จึงขอแจ้งเตือนเกษตรกรที่ปลูกมะม่วง หมั่นสำรวจต้นมะม่วงของตนเอง หากพบแมลงขนาดเล็กคล้ายจักจั่น กระโดดไป-มา เวลาเดินเข้าใกล้ต้นมะม่วง หรือพบน้ำเหนียวๆ คล้ายน้ำหวานติดตามใบ ช่อดอก ผล และมีราดำขึ้นปกคลุม

การป้องกันกำจัด ดังนี้

- ฉีดพ่นเชื้อราบิวเวอเรีย (เชื้อสด) อัตรา 250 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร ช่วงที่มะม่วงแทงช่อดอกจนถึงก่อนดอกบาน สัปดาห์ 1 ครั้ง และควรหลีกเลี่ยงการฉีดพ่นเชื้อราบิวเวอเรียช่วงที่ดอกมะม่วงบานเพราะอาจเป็นอันตรายต่อแมลงผสมเกสร การฉีดพ่นเชื้อราบิวเวอเรียนั้น ควรฉีดพ่นให้ทั่วทั้งต้นเพื่อป้องกันแมลงที่หลบซ่อนอยู่ในส่วนอื่นของต้น แนะนำให้ฉีดพ่นในตอนเย็น
- ในระยะที่ดอกมะม่วงกำลังบาน การฉีดพ่นน้ำเปล่าในตอนเช้าจะช่วยให้การติดมะม่วงดีขึ้น แต่ควรปรับหัวฉีดอย่าให้กระแทกดอกมะม่วงแรงเกินไป และเป็นการชะล้างราดำที่เกาะติดอยู่บนใบมะม่วงอีกด้วย
- หากระบาดอย่างรุนแรงจนไม่สามารถควบคุมด้วยเชื้อราบิวเวอเรีย แนะนำให้ใช้สารเคมีที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันกำจัดแมลงปากดูดจำพวกเพลี้ย เช่น อิมิดาคลอพริด (โปรวาโด), ไดโนที่ฟูแรน (สตาร์เกิ้ล), ฟิโนบูคาร์บ เป็นต้น

นางสาววิไลวิภา ขิธิมาตร์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร : รายงาน

E-mail : phakhai08@hotmail.com โทร.035-391672 ,0881769696

จัดทำโดย : สำนักงานเกษตรอำเภอมวกไข่ (กลุ่มงานอารักขาพืช)

เตือนภัยการระบาด เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

ปีที่ 4 ฉบับที่ 10/2564 วันที่ 4 มกราคม 2564

เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล (brown planthopper, BPH)

เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เป็นแมลงจำพวกปากดูด ตัวเต็มวัยมีลำตัวสีน้ำตาลถึงสีน้ำตาลปนดำ มีรูปร่าง 2 ลักษณะ คือ ชนิดปีกยาว และชนิดปีกสั้น ชนิดมีปีกยาวสามารถเคลื่อนย้ายและอพยพไปในระยะทางไกลและไกล โดยอาศัยกระแสลมช่วย ตัวเต็มวัยเพศเมียจะวางไข่เป็นกลุ่ม ส่วนใหญ่วางไข่ที่กาบใบข้าว หรือเส้นกลางใบ โดยวางไข่เป็นกลุ่ม เรียงแถวตามแนวตั้งฉากกับกาบใบข้าว บริเวณที่วางไข่จะมีรอยขีดเป็นสีน้ำตาล ไข่มีลักษณะรูปกระสวยโค้งคล้ายกล้วยหอม มีสีขาวขุ่น ตัวอ่อนมี 5 ระยะ ระยะตัวอ่อน 16-17 วัน ตัวเต็มวัยเพศเมียชนิดปีกยาว มีขนาด 4-4.5 มิลลิเมตร วางไข่ประมาณ 100 ฟอง เพศผู้มีขนาด 3.5-4 มิลลิเมตร เพศเมียชนิดปีกสั้นวางไข่ประมาณ 300 ฟอง ตัวเต็มวัยมีชีวิตประมาณ 2 สัปดาห์ ในหนึ่งฤดูปลูกข้าวเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลสามารถเพิ่มปริมาณได้ 2-3 อายุขัย

ลักษณะการทำลายและการระบาด

เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลทั้งตัวอ่อนและตัวเต็มวัย ทำลายข้าวโดยการดูดกินน้ำเลี้ยงจากเซลล์ที่อ่อน้ำที่อาหารบริเวณโคนต้นข้าวระดับเหนือผิวน้ำ ทำให้ต้นข้าวมีอาการใบเหลืองแห้งลักษณะคล้ายถูกน้ำร้อนลวกแห้งตายเป็นหย่อมๆ เรียก"อาการไหม้"(hopperburn) โดยทั่วไปพบอาการไหม้ในระยะข้าวแตกกอถึงระยะออกรวงซึ่ง ตรงกับช่วงอายุขัยที่ 2 - 3(generation) ของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าวนาข้าวที่ขาดน้ำ ตัวอ่อนจะลงมาอยู่ที่บริเวณโคนกอข้าวหรือบนพื้นดินที่แฉะมีความชื้น นอกจากนี้เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลยังเป็นพาหะนำเชื้อไวรัส โรคใบหงิก (rice raggedstunt) มาสู่ต้นข้าว ทำให้ต้นข้าวมีอาการแคระแกร็นต้นเตี้ยใบสีเขียวแคบและสันใบแก่ช้ากว่าปกติ ปลายใบบิด เป็นเกลียว และ ขอบใบแห้งวัน

ลักษณะการระบาดรุนแรงในนา

อาการไหม้ (hopperburn) ของต้นข้าว

ปัจจัยที่มีผลต่อการระบาด

วิธีการปลูกข้าว การปลูกข้าวแบบนาหว่านน้ำตมมีปัญหาการระบาดมากกว่านาดำเพราะนาหว่านมีจำนวนต้นข้าวหนาแน่นทำให้อุณหภูมิและความชื้นในแปลงนาเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล การใช้ปุ๋ย การใช้ปุ๋ยอัตราสูง โดยเฉพาะปุ๋ยไนโตรเจน ทำให้การเพิ่มจำนวนเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าว มีแนวโน้มมากขึ้น เนื่องจากปุ๋ยไนโตรเจน ทำให้ใบข้าวเขียว หนาแน่น ต้นข้าวมีสภาพอวบน้ำเหมาะแก่การเข้าดูดกินและขยายพันธุ์ของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

การควบคุมน้ำในนาข้าว สภาพนาข้าวที่มีน้ำขังในนาตลอดเวลา ทำให้เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลสามารถเพิ่มจำนวนได้มากกว่าสภาพที่มีการระบายน้ำในนาออกเป็นครั้งคราว

การใช้สารฆ่าแมลง การใช้สารฆ่าแมลงในระยะที่เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลเป็นตัวเต็มวัยชนิดปีกยาว หรือช่วงที่อพยพเข้าในนาข้าวใหม่ๆ (ข้าวระยะ 30 วันหลังหว่าน) ศัตรูธรรมชาติจะถูกทำลายและสารฆ่าแมลงก็ไม่สามารถทำลายไขของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลได้ ทำให้ตัวอ่อนที่ฟักออกจากไขมีโอกาสรอดชีวิตสูง

ศัตรูธรรมชาติที่มีบทบาทในการควบคุมประชากรเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ได้แก่

มวนเขียวดูดไข่ เป็นตัวทำที่สำคัญทำลายไขเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล โดยการดูดกินของเหลวภายในไขมักพบแพร่กระจายในภาคกลางเป็นส่วนใหญ่ และอพยพเข้ามาพร้อมกับเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ซึ่งถ้าพบมวนชนิดนี้ในนามากกว่าเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล 2-3 เท่า มวนชนิดนี้ สามารถควบคุมการเพิ่มปริมาณของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลโดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผลผลิตข้าวได้

แมงมุมสุนัขป่า เป็นตัวทำที่มีบทบาทมากที่สุด ในการควบคุมปริมาณตัวอ่อนและตัวเต็มวัยของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าว เนื่องจากสามารถเคลื่อนย้ายไปมาในพื้นที่ต่างๆ ในนา โดยจะเคลื่อนย้ายเข้าในนาในระยะหลังหว่านข้าวและจะเพิ่มปริมาณสูงในระยะข้าว แดกกอ

การบริหารจัดการเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

1) ปลูกข้าวพันธุ์ค่อนข้างต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เช่น สุพรรณบุรี 1 สุพรรณบุรี 2 สุพรรณบุรี 90 สุพรรณบุรี 60 ปทุมธานี 1 พิษณุโลก 2 ชัยนาท 1 ชัยนาท 2 กข29 และ กข31 และไม่ควรปลูกพันธุ์เดียว ติดต่อกันเกิน 4 ฤดูปลูก ควรปลูกสลับกันระหว่างพันธุ์ต้านทานสูงกับพันธุ์ทนทานหรือพันธุ์อ่อนแอ ปานกลาง โดยพิจารณาอายุเก็บเกี่ยวให้ใกล้เคียงกัน เพื่อลดความเสียหายเมื่อเกิดการระบาดรุนแรง

2) ในแหล่งที่มีการระบาด และควบคุมระดับน้ำในนาได้ หลังปักดำหรือหว่าน 2-3 สัปดาห์จนถึงระยะตั้งท้อง ควบคุมน้ำในแปลงนาให้พอดินเปียก หรือมีน้ำเรี่ยผิวดินนาน 7-10 วัน แล้วปล่อยให้แห้งสลับกันไป จะช่วยลดการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

3) เมื่อตรวจพบสัดส่วนของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลตัวเต็มวัยต่อมวนเขียวดูดไข่ ระหว่าง 6 : 1 - 8 : 1 หรือตัวอ่อนวัยที่ 1-2 เมื่อข้าวอายุ 30-45 วัน จำนวนมากกว่า 10 ตัวต่อต้นให้ใช้สารฆ่าแมลง บูโพรเฟซิน (แอปพลอด 10% ดับบลิวพี) อัตรา 25 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือใช้สาร อีโทเฟนพรอกซ์(ทริบอน 10% อีซี) อัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร หรือ บูโพรเฟซิน/ไอโซโพรคาร์บ (แอปพลอด/มิฟซิน 5%/20% ดับบลิวพี) อัตรา 50 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร เมื่อพบแมลงส่วนใหญ่เป็นตัวเต็มวัย จำนวนมากกว่า 1 ตัวต่อ 1 ต้นและไม่พบหรือพบมวนเขียวดูดไข่น้อยมาก ให้ใช้สารอีโทเฟนพรอกซ์ (ทริบอน 10% อีซี) อัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร หรือสารคาร์โบซัลแฟน (พอสซ์ 20% อีซี) อัตรา 110 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร หรือไอโซโพรคาร์บ (มิฟซิน 50% ดับบลิวพี) อัตรา 60 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือสารฟิโนบูคาร์บ (บีพีเอ็มซี 50% อีซี) อัตรา 60 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร ในระยะข้าว ตั้งท้องถึงออกรวง เมื่อพบเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล 10 ตัวต่อกอ หรือ 1 ตัวต่อ 1 ต้น และพบมวนเขียวดูดไข่น้อยมากให้ใช้สารโทอะมิโทแซม (แอกทารา 25% ดับบลิวพี) อัตรา 2 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือสารไดโนทีฟูเร็น (สตาร์เกิล 10% ดับบลิวพี) อัตรา 15 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือโคลโทอะนิติน (เด็นท็อกซ์ 16% เอสจี) อัตรา 6-9 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรืออิทธิโพรล (เคอร์บิกซ์ 10% เอสซี) อัตรา 40 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร หรือสารคาร์โบซัลแฟน (พอสซ์ 20% อีซี) อัตรา 110 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร

4) ไม่ควรใช้สารฆ่าแมลงที่ทำให้เกิดการเพิ่มระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล (resurgence) หรือสารกลุ่มไพรีทรอยด์สังเคราะห์ เช่น แอลฟาไซเพอร์เมทริน ไซเพอร์เมทริน ไซแฮโลทริน เดคาเมทริน เอสเฟนแวลอเรต เพอร์เมทริน ไดรอะโซฟอส ไชยานิเฟนฟอส ไอโซซาโทออน ไพริดาเฟนไทออน ควินาลฟอส และเดตระคลอร์วินฟอส เป็นต้น

นางสาววัลวิษา บิธิมัทธ์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร : รายงาน

E-mail : phakhai08@hotmail.com โทร.035-391672 ,0881769696

จัดทำโดย : สำนักงานเกษตรอำเภออังกะไข (กลุ่มงานอารักขาพืช)

